
EVEREST

2038

tamadres.com

tamadres.com

ferit edgü

HAKKÂRÎ'DE
BİR MEVSİM

tamadres.com

§

Yayın No 2038
Türkçe Edebiyat 850

Hakkârî'de Bir Mevsim
Ferit Edgü

Editör: Burak Fidan
Kapak tasarımı: Adnan Elmasođlu
Sayfa tasarımı: Muzaffer Aysu

© 1977, Ferit Edgü
© 2021, bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Bu kitabın 1. basımı Ada Yayınları tarafından yapılmıştır.

1. Basım: Haziran 2021

ISBN 978-605-185-614-8
Sertifika No: 43949

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 45099
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel:(0212) 674 97 23 Faks:(0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 15 Cađalođlu/İSTANBUL
Tel:(0212) 513 34 20-21 Faks:(0212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap
www.facebook.com/everestyayinlari
www.instagram.com/everestyayinlari

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

HAKKÂRÎ'DE
BİR MEVSİM

tamadress.com

tamadres.com

KIZILDERİLİ BÜYÜCÜ: “- Bir savaşçı için düşünmek gerçek demektir. Düş gücüyle verir kesin kararımı ve ona göre davranır. Ya seçer alır, ya da defeder. Elindeki araçlardan, kendini başarıya ulaştıracakları seçer. Onları kullanır...”

GENÇ ETNOLOG: “- Don Juan Matus, düşünmek ile gerçek arasında bir ayrım yoktur; düşünmek gerçeğin kendisidir; demek istediğin bu mu?”

KIZILDERİLİ BÜYÜCÜ: “- Hiç kuşkusuz, düşünmek gerçeğin ta kendisidir.”

GENÇ ETNOLOG: “- Yani şu anda yaptığımız şey kadar mı gerçek?”

KIZILDERİLİ BÜYÜCÜ: “- İlle de bir karşılaştırma istiyorsan, daha da gerçek, derim. Düş görmek, düşünmek, bir güce sahip olmak demektir. Elindeki bu güçle çok şeyi değiştirebilir insan. Gizli kalmış nice şeyi bu güçle bulup ortaya koyabilir. Dilediği her şeyi denetimi altında tutabilir...”

CARLOS CASTENADA
Journey to Ixtlan

tamadres.com

ÖN VE SONSÖZ

A / Hak. kenti.

*Hak. kentim
çileli gözlerin
cüzzamlı derin
ve—kar ile devam eder adın.
İrtifa bin altı yüz metre.
Nüfus on bin
yarısı asker.
Ne yolun var, ne suyun—
yarlar arasından akan ve yaza doğru dağlardan eriyen
karlarla birlikte taşan Zap'ını saymazsak.
Adın gibi garip bir kentsin Hak.
Sende yaşayanlar
ne tanrılar, ne insanlar
hiçbir iz bırakmamış gibidirler.*

*Ola ki tanrılar hiçbir zaman uğramadılar semtine
ama insanlar
yüzyıllar boyu gelip sende yerleşenler, kaçanlar, korkanlar,
yalçın kayalarında bir korunak bulup, çoraklığına,
dayanılmaz iklimine karşın sende karar kılanlar, seni
barınak bilenler, sende yerleşenler
niçin bir iz bırakmadılar arkalarında
o kaçan, durmadan kaçan halklar
kovalanan ve kovalayanlar?*

*Kafka, karabasanlarında gördü belki seni, ama
adlandırmadı. (Ya da hiç girmedin onun düşlerine.)
Bilseydi, senin gibi bir yer var yeryüzünde
en korkunç kitabının konusu sen olurdun.
Tolstoy bilseydi seni
soyluluğundan bin beter utanırdı.
Ve kim bilir belki yazarlığından
—şimdi benim utandığım gibi—
Avvakum bilseydi yakınında senin gibi bir kent
olduğunu,
Kafkasları aşıp çile çekmeye sana gelir,
senin mağaralarında yaşardı.
Dostoyevski sürülseydi sana
Yer Üstünden Notlar'ı yazardı
ya da Suç ve Suç'u.*

*Kentim Hak.
umudunla umutsuzluğun
güneşinle karın*

uykunla uykusuzluğun
insanlarınla hayvanların
kurtlarınla köpeklerin
bil ki
bir inilti gibi sürüyor hâlâ bende.

Her kim ki seni gerçekten yaşamıştır
bu inilti sürüp gider yaşamında, düşünde.

Örneğin:

Senden ayrıldıktan sonra
sana hiç benzemeyen
gerçek kentlere gittim.

Uygarlığın büyük kentlerine.

O kentlerde de insanlarla konuştum
yabancı, ama bildiğim dillerden.

(Sen benden, ben senden olduğum halde, garip, yüzyıllar
boyu hiç öğrenememişiz birbirimizin dilini.)

Ama her sözcüğümde, senin kokun, senin soluğun,
senin yokluğun, senin yoksulluğun ve senin ölümlerinle
doğumun vardı.

Asfalt yollarda saatte yüz yirmi kilometre hızla ilerleyen
renk renk, biçim biçim otomobiller akıyordu.

Ama ben baktığımda koyunları görüyordum,
dağlardan, otlaklara inen.

Ve genzimi yakan koku

benzin değil, koyunların kokusuydu.

İnce, uzun, sarışın kadınlarla sevişiyordum,
rahat sıcak otel odalarında.

*Ama her sevişmeden sonra, sende konakladığım
günlerin, gecelerin yatakları,
o yataklarda yaşanan yalnızlığın kara düşleri çıkageliyordu.*

*Senin yüksekliklerinden deniz kıyılarına indim.
Denizde, dağların, sarp kayaların,
toprak evlerin, derin mağaraların yansyordu.
Denizin çakılları, dağkekiği, yabannanesi kokuyordu.
Kentleri kentlere götüren, geniş, asfalt ya da beton
yollarda arabamı sürerken
senin kısıraklarından birinin üstünde dolu dizgin
ilerleyen bir atlıydım,
yüreğim, tipili bir günde, bir dağını, bir tepeni tırmandığım
andaki gibi atıyordu.
Soluk soluğaydım.
Ve sıcak günlerde soğuk terliyordum.*

*Sende, gurbette duymuştum kendimi, kentim Hak.
Senden uzakta yaşadım gerçek gurbeti.*

*Bu satırları gene bir deniz kıyısından yazıyorum sana.
Az önce kızgın çakılların üstüne uzanmış,
uzaktan geçen bir yelkenliye bakıyordum.
Sonra karnım acıktı, kıyıda bir aşevine gittim, bir balık
istedim, bir kadeh de rakı.
Rakı rakı değildi,
önüme konan balıksa
inanır mısın, senin otlu peynirinin tadında.*

Aylardan Temmuz
gene erken kalkıyorum sabahları.
Gene ilk işim, penceremi açıp gökyüzüne bakmak.
Gene sessizliği yaşıyorum
—senin sessizliğini, kendi sessizliğimi—.
Bakıyorum, güneş uçsuz bucaksız karların üstünde
yansıyor.
Hiçbir iz yok, hiçbir iz yok, hiçbir iz —kurtlar inmemiş
bu gece, köpekleri salmamışlar.
Sonra, birden (ne oluyorsa, yaşamımı değiştiren ne
oluyorsa, ne olduysa, hep birden oluyor) bir atlı, karlara
bata çıka ilerliyor;
bana mı geliyor, benden mi uzaklaşıyor, belli değil.
Sonra öyle bir yaklaşıyor, öyle bir yaklaşıyor ki
bakıyorum pupa yelken bir tekne bu.

İşte o zaman geçmişimi ve sende geçirdiğim günleri
ansıyıp, oturuyorum masamın başına
bir insanın başından geçenleri anlatmak için
başka insanlara.

B / Kazadan Sonra

Ey okuyucu!

Eğer yaşıntın boyu, bir gün olsun

bir teknenin kaptanı olmadınsa

*—ya da böylesi bir duyguya kapılmadın, böyle bir düş
görmedinse—*

teknen, bir gün ya da bir gece, yolunu şaşırılmış,

bilmediğin sularda yol alırken

*haritalarda görülmeyen kayalara çarpıp batmadıysa
ve kendini tek başına*

—Tayfalar nerde? Dümencim n'oldu?—

bir kumsalda da değil, denizden kilometrelerce uzakta,

üstelik bir dağ başında (Rakım: 2100) bulmadınsa

ya da benzeri bir korkulu düşü,

gözün açık ya da kapalı görmedinse

bu kitapta yazılı olanları anlamakta güçlük çekebilirsin.

Çünkü anlamak bir ortak dil gerektirir.

Ortak dil ise,

ortak yaşam / ortak bilgi / ortak birikim / ortak düş

kimi yerde, ortak düşünüş demektir.

Ortak değilse bile, yakın / benzer gibi.

Ama diyebilirsin ki, Bana yabancı olanı arıyorum ben.

Öyleyse yolun açık olsun.

Ama gene de,

*bu kitabı okurken elinin altında, büyük gezginlerin
sözlükleri, andaçları bulunsun, derim.*

*Burada yazılanlar, insancıl bir deneyin damıtılmış
parçaları.*

*Ola ki, bir gün, yolunu şaşırılmış ya da yolunu yitirmiş bir
başka gezginin işine yarar.*

Benim teknem, nerde, ne zaman battı, ansımıyorum.

*Kendimi bulduğum yer, sonradan bir Turizm Rehberi'nde
okuduğum ve şu sözcüklerle anlatılan yere çok benziyordu:*

“Doğusunda İran, güneyinde Irak devletleri sınıрыyla, kuzeyinde Van ve batısında Siirt vilayeti toprakları bulunan Hakkâri vilayeti, Doğu Anadolu'nun güneydoğusunda, köşede yer alan çok engebeli bir bölgemizdir. Vilayette bugün şehir görünüşünde hiçbir topluluk yoktur. Vilayet merkezi olan Çölemerik kasabası dahi küçük bir kasabadır. Bu bölgenin tarihi de kesin olarak bilinmiyor. Çünkü bölge yüzyıllar boyunca dış çevre ile kapalı yaşamış, buraya milletler kolay kolay girerek yerleşememişlerdir. Hakkâri dolayları yurdumuzun en engebeli, aşılmaz dağlarla çevrili, yolsuz, ıssız bir köşesidir. Her yanını kuşatan dağların yükseklikleri 4000 metreye yaklaşır.

Burada vadiler de uçurumlar halindedir. Kasaba ve köylere motorlu taşıtlar yaz aylarında dahi işlemez. Dağlarda toktağan (hiç erimeyen karlar) hattâ küçük buzul kütleleri bulunmaktadır. 4000 metreye kadar yükselen dağlara çok kar düşer. Yağmur çok yağar. Sular bu engebeli bölgede derin ve korkunç vadiler açar. Bilhassa vilayetin merkezi olan Çölemerik kasabası, yanından geçen Zap Suyu'ndan 1040 metre kadar yüksektedir.”

Gerçekten “düştüğüm” yer burası mıydı? Bilmiyorum. Ama benzerlikler, yazıda gördüğüm kadarıyla, geçerliklerini hâlâ sürdürüyorlar belleğimde. Zaman (coğrafyayı da, tarihi de, toplumu da, bireyleri de içine alan o geniş zaman) kendini dağ başında bulan herkese bir şeyler öğretebilir.

Bana, eski bir denizciye de öğretti.

Kendimi bir gün aralarında bulduğum insanların, konuştuğum dili hemen hemen hiç anlamadıklarını gördüğümde, onlara dilimi öğretmek yerine (çünkü böyle yapsaydım çok bekleyecektim ve bunun ne anlamı vardı, ne de gereği) onların dilini öğrenmeyi, onların dilinden konuşmayı denedim.

Geçmişteki tüm büyük gezginler aynı yolu izlememişler midir?

Ama hem içinde bulunduğum koşullar, hem izlediğim yol, hem de (belki) varmak istediğim yer değişik olduğu için, ben daha sonra başka bir yöntem izledim.

Günün birinde benzeri (ya da benzemezi) bir durumda kalırsan, kuşkusuz sen de başka bir yöntem izleyeceksin sevgili okurum:

Kendi yöntemini.

Çünkü her kişinin bir başka yolu, bir başka yöntemi olmak gerektir.

Denizde de, karada da hep buna inandım. Ve öyle yaşadım.

Benim burda sana sunduğum harita ve pusula binlercesinden, yüzbinlercesinden biri.

tamadres.com